

**"שימת ספרי 'בן מלך'
שיצאו לאור עד עתה:"**

- שומע עניני
- ספרות ועמרו וח
- הסוכנות
- ימי בן המצויים - מלח
- ומלח
- ימים נוראים
- חג הסוכות
- תוכני
- ימי הפרים
- הגדה של פסח
- כעניני מצוות התמידיות
- שמקדש
- תלמוד ומסור
- שיר הירדים
- שבת קודש
- מידת הבטחון
- ענינינו בשי"ס ובהלכה
- מירדת שביק
- בראשית ח"א - נמארי
- מבוא במשניות - ח
- בראשית ח"ב - יל
- לך-תולדות
- בראשית ח"ג - דצא-וידו
- שנתות ח"א - שנה-בשלה
- שנתות ח"ב - אמרי מבוא
- תירו-משפטים
- שנתות ח"ג - ירו-מקור
- ויקרא ח"א - ויקרא-עבוד
- שמדבר ח"א - במדבר-שילח
- במדבר ח"ב קורח-מטעי

ניתן להשיג: mechonbenmelech@gmail.com
 בארבע קניח להשיג: salea@yefenofbooks.com | Warehouse: 8482450220

פרשת כי תבא תשפ"א
 גליון מס' 171

בסייעתא דשמיא

אוצרות בן מלך

מתורתו של מו"ר רבינו הגדול רבי לייב מינצברג זצוק"ל רבה של קהל עדת ירושלים

פרשת כי תבא

את המאכלים הבסיסיים והחשובים בלבד, שהם דגן תירוש ויצהר. ברם, חכמים הרחיבו מצוות אלו וחייבו בה את הכל, הואיל וכל פרי הארץ הנאכל באשר הוא - שייך ביסודו לענין זה. אולם מצות הביכורים, אין עניינה הפרשת חלק מן המאכל, אלא הבאת חלק מן "הארץ" לפני ה'. וכפי שמפורש ומודגש בלשון הוידוי: 'ויביאנו אל המקום הזה ויתן לנו את הארץ הזאת ארץ זבת חלב ודבש, ועתה הנה הבאתי את ראשית פרי האדמה אשר נתת

ולקחת מראשית כל פרי האדמה אשר תביא מארצך (כ, ב)

דרשו חז"ל: 'מראשית - ולא כל ראשית, שאין כל הפירות חייבין בביכורים אלא שבעת המינין בלבד. נאמר כאן ארץ, ונאמר להלן ארץ חטה ושעורה וגו', מה להלן משבעת המינים שנשתבחה בהם ארץ ישראל, אף כאן שבח ארץ ישראל שהן שבעה מינין' (רש"י).

והנה מצוות תרומות ומעשרות, לא חייבה תורה אלא על דגן תירוש ויצהר, אולם חכמים הרחיבו את המצוות הללו וחייבו בהן את כל פרי הארץ. ויש להתבונן בדבר, מה נשתנתה התרומה מן הביכורים, שזו מצוותה על שלשה מינים וזו על שבעה מינים. עוד יש לחקור, מפני מה ראו חכמים להרחיב דווקא את מצוות תרומה ומעשר ולתקנן על כל תנובת השדה, ואילו את מצות הביכורים הותירו בעינה רק על שבעת המינים בלבד.

ונראה הביאור בזה, כי התרומה והמעשר עניינם להיות מורמים ומופרשים מתוך מאכל האדם, אלא שלא חייבה תורה משום טעם זה, אלא

בגליון

פרשת כי תבא

ביאורי פסוקים עמוד 1

בענייניא דיומא

סליחות מטעם ר"ה ומטעם יוה"כ פ"פ עמוד 7

דברי התעוררות לפני אמירת הסליחות עמוד 9

מרגם השבוע

אלול תשנ"א

עץ חיים היא למחזיקים בה

הוצאות הדפסת גליון זה נודבו לזיכוי הרבים ע"י ידידנו הנכבד מחשובי אברכי קהילתנו, מסור בלב ונפש לקהילתנו הקדושה, רודף צדקה וחסד, מגדולי תומכי מכוננו

הרה"ח ר' **הלל שכירא** שליט"א

מנהל בית חינוך לבנות 'בית יעקב הישן' ביתר עילית
 לרגל השמחה השרויה במעונו עם אירוסו בתו בשעטו"מ
 עב"ג הבחור החתן **יחיאל פישל** בהר"ר **יעקב לינדר** ה"ו

זכות הפצת אור תורתו הבהירה של רבינו בעל הבן מלך תעמוד לו ולמשפחתו להתברך בכל הברכות האמורות למחזיקי התורה לראות ברכה והצלחה בכל אשר יפנו

להצעות ותרומות "פרנס השבוע/החודש"
 אפשר להתקשר לטלפון מס' 054-8422488

יו"ל ע"י מכון 'כתבי בן מלך'

לתרומות והנצחות נא לפנות ל: 054-8422488

לקבלת העלון במייל, ניתן להצטרף בכתובת
mechonbenmelech@gmail.com

כתובת המכון: אוהב ישראל 1/9, ביתר עילית

לתגובות והערות נא לפנות ל: 052-7616048

לקהל שוחרי תורת ה'בן מלך' ואוהבי התורה בכל מקום שהם

הננו בזה בקריאה של חיבה לשוחרי התורה,
להיות שותפים וידידים איתנים למפעל הכביר של מכוננו
להפיץ על פני תבל את אורו המיוחד והבהיר בתורה של

מורנו ורבינו בעל ה'בן מלך' זצוק"ל

ולתמוך בבית היוצר 'מכון כתבי בן מלך', אשר אך ורק מכוחו יוצאים לאור
כל גנוי תורתו של רבינו ושיעוריו המרובים, כאשר זכינו לראות את הכרכים
הרבים נדפסים ויוצאים לאור עולם, ופתחו אופקים חדשים בפני כלל
שוחרי התורה

מהררי ציון יוצאת הקריאה, בואו לעזרת ה' בגבורים, המשימה הגדולה
עדיין לא הושלמה ודורשת משאבים רבים מדי חודש בחדשו.
נא זכו והצטרפו להימנות למצווה חשובה זו של הרכצת והפצת אור התורה
לזכות את הרבים, הטו שכם וטלו חלק במשימה הגדולה

**פנו עתה להנהלת המכון והצטרפו למשפחת התורמים והמנויים
לדבר המצווה הגדולה הנתונה בידינו**

באין מענה השאירו הודעתכם ונשוב אליכם בהקדם

- ספרים
- למעלה הימנה
- סדרת ספרים
- ביאורים ומאמרים
- על המעשה המישי הורה
- שיעורים
- על הש"ס
- סדר
- הגות ומחשבה
- ביאורי סוחר
- סדר
- אמונה ומחוקן
- מגאן
- תורה ודעת
- אמריכם
- הורה ודעת

הנצחות תורמים

קו בן מלך
03-3077354
מיתנה מכון
סניפים 14 מקות מנוחה
עמדת הטבעה בבתי מוסד
לשכונת סניפיה רבינו
מחולקים לפי גושים
בכל התחומים

הכיתה ספרו בן מלך
בתיבת המנוחות ספרו השלם
מלפני ההסללה 054-8422488
כתובת איתם ישראל 1/9
ביתר עילית
עמדת מוכרת לפי סניף 46
לתיבת הארית
mechonbenmelech@gmail.com

בשורה טובה למבקשי ה'

ניתן להאזין לשיעורי רבינו זצוק"ל בקו השיעורים

'קו בן מלך'

03-3077354

ישנה אפשרות לבחור במאגר הממוחשב ולהאזין לשיעורים
בפרשת השבוע ובענייניא דיומא

שמעו ותחי נפשכם

והיו רצון שנוכה לתגדיל תורה ולהאדירה

מכון כתבי בן מלך
הנהלה

הודעה חשובה ומשמחת לתורמי המכון

ניתן לקבל החזר מס

על תרומות למכון בגובה של

עד 35% מערך התרומה

לפי סעיף 46

אוצרות
בן מלך

ויביאנו אל המקום הזה ויתן לנו את הארץ הזאת ארץ זבת חלב ודבש (כו, ה-ט)

מצות 'סיפור יציאת מצרים' מצינו שתי פעמים בשנה: בקריאה על הביכורים - כאמור בפרשה זו, ובליל חג הפסח - כפי שנצטוונו "והגדת לבנך ביום ההוא וגו'", שאף בו התקינו חכמים לספר לפי סדר הפסוקים הללו. ויש להתבונן מהו היסוד המשותף בין מצות הביכורים למצות חג הפסח, אשר בשניהם נצטוונו על חובת סיפור זה.

וכבר נתבאר לעיל כי יסוד עניינם של הביכורים הוא ההודאה לה' וההכרה בטובתו אשר הנחילנו את הארץ לאכול מפריה ולשבונו מטובה, ובכך שונים הביכורים בגדרם משאר מתנות, שכן התרומה והמעשר וכו"ב עניינם להיות מורמים ומפורשים מתוך מאכל האדם, אולם מצות הביכורים אין עניינה הפרשת חלק מן המאכל, אלא כעין הבאת "חלק מן הארץ" לפני ה'. ולכן חייבה תורה בביכורים את כל שבעת המינים שנשתבחה בהם ארץ ישראל, בעוד שהתרומה והמעשר נוהגים מן התורה רק בעיקרי המזון "דגן תירוש ויצהר". ואף לשיטת הרמב"ם שהתרומה והמעשר נוהג מן התורה בכל הפירות והזרעים, הרי שמכל מקום הביכורים שונים בהיותם דווקא משבעת המינים ולא משאר פירות. ולפי זה גם העלנו שם לבאר כמה פרטי דינים שנתייחדו בהם הביכורים, כגון ההפרשה במחובר, והפרשה כשאינן שייריה ניכרים, אשר כל אלה נובעים מצד היות הביכורים הפרשה 'מן הארץ' ולא הפרשה 'מן המאכל'. עיין שם.

והנה נחלת הארץ כרוכה בפרשה זו עם גאולת מצרים, כשני דברים המשלימים זה את זה: "ויוציאנו ה' ממצרים - ויביאנו אל המקום הזה". ולא רק בפרשה זו, אלא הרבה מקראות מלמדים על כך, שהיציאה ממצרים והכניסה לארץ ישראל הם שני חלקים של ענין אחד, ואינם מתקיימים זה בלא זה, וכפי שפירש הקב"ה למשה בדברי הבשורה הראשונה על הגאולה (שמות ג, ח) "וארד להצילו מיד מצרים ולהעלותו מן הארץ ההיא אל ארץ טובה ורחבה אל ארץ זבת חלב ודבש". וכן הוא אומר (שמות ו, ח-ז) "ולקחתי אתכם לי לעם והייתי

לי ה' וגו'". וענין נתינה מתוך הארץ אינו שייך בכל הפירות, אלא בשבעת המינים בלבד, שבהם נשתבחה ארץ ישראל.

גם יובן בזה ההבדל שמצינו בין ביכורים לתרו"מ, שאת הביכורים מפרישים במחובר, כמו ששנינו (ביכורים פ"ג מ"א): "כיצד מפרישין הביכורים יורד אדם בתוך שדהו ורואה תאנה שביכרה אשכול שביכר רמון שביכר קושרו בגמי ואומר הרי אלו ביכורים". ואילו התרומה והמעשר הפרשתם היא דווקא בתלוש (שם פ"ב מ"ד), והביאור הוא, כי הביכורים, הואיל ועניינם מתנה מתוך הארץ עצמה, לכן שלימות הפרשתם היא דווקא כאשר הפרי מחובר לקרקע, שבכך בא לידי ביטוי היות הפרי חלק מן הארץ, אבל תרומות ומעשרות שעניינם מתנה מתוך מאכל האדם, לכן דווקא כאשר הפרי תלוש, ומעמדו כמאכל, אז שייך להפריש הימנו תרומה ומעשר, כנתינת חלק מתוך המאכל.

עוד יבואר ע"פ דברים אלו, מה בין תרומה לביכורים, שהתרומה צריך שיהיו שייריה ניכרים, והאומר כל גרני תרומה וכל עיסתי חלה - לא אמר כלום (חולין קלז), אבל בביכורים יכול אדם להביא את כל כרמו ביכורים ואין צריך לשייר לעצמו כלום (ביכורים פ"ב מ"ד). ונראה שגם זה הוא מאותו הטעם, שכן התרומה, הואיל ומתוך מאכלו של האדם היא באה, הרי שאם הפריש את כל הכרי ולא שייר לעצמו כלום - אין לתרומתו משמעותה הראויה, שהרי אין זה "מתוך מאכלו" אלא "כל מאכלו". משא"כ ביכורים, שעניינה מתנת חלק מהארץ אשר הנחילו ה', הרי אף אם יביא את כל כרמו - עדיין נחשבים ביכוריו כחלק מן הארץ, שכן עצם הארץ - כרמו ופרדסו - נשתיירה לו, ושפיר נחשבים ביכוריו כמתנה מתוך הארץ, במשמעותם הראויה.

* * *

וענית ואמרת לפני ה' אלקיך ארמי אובד אבי וירד מצרימה ויגר שם במתי מעט ויהי שם לגוי גדול עצום ורב ... ויוציאנו ה' ממצרים ביד חזקה ובזרוע נטויה ובמורא גדול ובאותות ובמופתים;

לסיפור יציאת מצרים, הן כשהיא מתקיימת בהבאת הביכורים והן כשהיא מתקיימת לבילי הפסח.

* * *

כי תכלה לעשר את כל מעשר תבואתך בשנה השלישית שנת המעשר ונתתה ללוי לגר ליתום ולא למנה ואכלו בשעריך ושבעו (כו, יב)

הכתוב מכנה את השנה השלישית "שנת המעשר". ונתקשו המפרשים בביאור דבר זה, וכי רק בשנה זו נוהג המעשר, הלא המעשרות נוהגות בכל שנה ושנה. ועיין רש"י שפירש "שנה שאין נוהג בה אלא מעשר אחד משני מעשרות שנהגו בשתי שנים שלפניה" (כן דרשו בגמרא ראש-השנה יב.), ובאבן עזרא פירש שכוונת הכתוב היא ל"מעשר עני" הנוהג במיוחד בשנה זו ובשנה השישית, שלא כרוב השנים, וכן כתב הרשב"ם. ומכל מקום פשוטו של מקרא עדיין צריך ביאור.

ולולא דברי הראשונים היה נראה כי דברי הכתוב ברור מללו ופשוטו אינו צריך תלמוד, כי שנת המעשר פירושו "שנת ביעור המעשרות". שהרי פרשה זו, העוסקת בווידי מעשרות, מהוה המשך לפרשת ביעור מעשרות שקדמה לה בפרשת ראה (לעיל טו, כח-כט) "מקצה שלש שנים תוציא את כל מעשר תבואתך בשנה ההיא והנחת בשעריך; ובא הלוי כי אין לו חלק ונחלה עמך והגר והיתום והאלמנה אשר בשעריך ואכלו ושבעו למען יברכך ה' אלקיך בכל מעשה ידך אשר תעשה". זוהי מצות ביעור מעשרות, הנוהגת בשנה השלישית ובשנה השישית לשמיטה, ועניינה להוציא את כל המעשרות אשר הופרשו בשנים הקודמות ולקיים בהם מצוותם, וכמו שפירש רש"י שם: מקצה שלש שנים - בא ולמד שאם השהה מעשרותיו של שנה ראשונה ושניה לשמיטה, שיבערם מן הבית בשלישית.

ולפי זה הדברים מבוארים ביותר, כי אכן דקדק הכתוב בפרשה זו, בה נתבארה מצות וידי המעשרות הבאה בעקבות ביעור המעשרות, וכינה את השנה הזאת "שנת המעשר", וכך הוא אומר: "כאשר תסיים לבער את כל המעשרות - בשנה

לכם לאלקים וידעתם כי אני ה' אלקיכם המוציא אתכם מתחת סבלות מצרים; והבאתי אתכם אל הארץ אשר נשאתי את ידי לתת אותה לאברהם ליצחק וליעקב ונתתי אתה לכם מורשה אני ה'". כי שני החלקים הללו, היציאה מעבודת לחירות ונחלת הארץ, הינם שני התנאים היסודיים על מנת להיחשב עם עצמאי וכן חורין.

ולכך ציוותה תורה על חובת הסיפור לדורות, בשני פרקים מרכזיים אלו המציינים את יסוד קיומנו כעם, מדי שנה בשנה; בחג הפסח - המצייני את תחילת התהוות העם ביציאתו ממצרים, ובקיום מצות הביכורים - המציינת את השלמת כינון העם, בישיבתו בארץ ישראל. ותכלית הסיפור בשני הפרקים אחת היא, כדי ללמד ולהנחיל לדורות הבאים על מה יוצקו יסודות קיומנו, כיצד נתהווה העם מראשיתו ומה הביאו עד הלום, ועל ידי הסיפור יקבע בלב ישראל לנצח כי ה' אלוקנו הוא אשר הוציאנו ממצרים והוא אשר הנחילנו את הארץ ופעל ועשה לנו כל הטובות הללו.

ובזה יבואר היטב, מה ראה בעל ההגדה להתקין את סדר סיפור יציאת מצרים לבילי פסח דווקא על ידי הפסוקים הללו "ארמי אובד אבי וגו'" המוזכרים בפרשה זו, אף על פי שפרשיות רבות מצינו בתורה ובבניאים העוסקות ביציאת מצרים ובהשתלשלות המאורעות והאותות והמופתים.

ובמקום אחר העלנו לבאר, כי בשונה משאר פרשיות שבהם עוסקים הכתובים בתיאור הדברים כהווייתם, הרי בפרשה זו לימדנו הכתוב כיצד ראוי לנו לספר זאת, ואם זוהי צורת הסיפור הראויה אצל הביכורים, הרי שגם במקום אחר שבו ציוותה תורה "לספר", סדר זה הוא הראוי והמובחר לכך. אולם לפי האמור נראה כי יש בכך יותר מאשר גילוי מילתא גרידא, שכן שתי חובות הסיפור ענין אחד להן וכמצוה אחת נחשבות, ומאותו הטעם והענין שנצטוונו לספר על כך בהבאת הביכורים המציינת את ישיבת ארץ ישראל, נצטוונו גם לספר על כך לבילה המציינת את גאולת מצרים. ולכן סדר הסיפור שקבעה תורה בפרשה זו, הוא הסדר המובחר

גם האבנים הללו הוקמו בימין הכניסה לארץ, הלא הוא הר עיבל.

עוד נצטוו ישראל באותו הענין, לבנות שם מזבח לה' ולהעלות עליו עולות ושלמים ולשמוח לפני ה', ונראה פשוט שהעלאת קרבנות השמחה שבמעמד זה באה לרגל הכניסה לארץ ישראל. אמנם מתוך שנכרכו יחדיו מצות כתיבת דברי התורה על האבנים, עם מצות הקרבת קרבנות על המזבח, משמע שענין אחד הוא, וביותר מוכח כן לפי מה שפירשו המפרשים (עיין רבינו בחיי וחזקוני) שהקרבת הקרבנות היתה על אותן האבנים עצמן, ששימשו הן לכתיבת התורה והן כמזבח.

ונראה לבאר כי האבנים הללו, יותר מאשר הם משמשים כאמצעי לכתוב עליהם את דברי התורה, יש בהקמת האבנים משמעות מיוחדת של ציון ועדות. וכמו שמצינו הרבה במקרא שהוקמו אבני מצבה לשם הנצחת בריתות ושבעות, כך גם הקמת אבנים שדברי התורה כתובים עליהן, פירושה הצבת גל-עד ואבן תעודה, על כך שהעם היושב בארץ נושא את דגל האמונה בה' ובתורתו, ובשל הברית אשר כרת אתם ה' הרי הוא משרה שכינתו בתוכם. וכדוגמת ארון העדות שבבית המקדש, שעל ידי הלוחות וספר התורה הספונים בו, הריהו מקדש את הבית להיותו מקום להשראת השכינה, כך גם האבנים האלו הנושאים עליהם את דברי התורה, המוצבים בשערי הארץ, מסמלים את השראת השכינה בישראל.

ועיין בבעל הטורים שכתב: והקמות לך - ב' במסורה, והקמות לך אבנים גדולות; והקמות את המשכן (שמות כו, ל). לומר ששקול להם הקמת אלו האבנים כהקמת המשכן. והן הן הדברים שביארנו, שהקמת אלו האבנים כמצבת עדות להשראת השכינה, שקולה ודומה בעניינה להקמת המשכן והצבת ארון העדות בתוכו, במקום אשר בחר ה' לשכן את שמו שם.

וזהו ענין הקמת המזבח על מצבת גל-עד זה, לפי שהמזבח אשר עליו מקריבים קרבנות לה', ראוי להקימו במקום המוגדר בבחינת לפני ה', כביכול בקרבת השכינה, כדרך שהמזבח שבבית המקדש

המיועדת לכך - ותקיים בהם את מצוותם, הרי אז - "ואמרת לפני ה' אלוקיך בערתי הקודש מן הבית" וגו'.

ותימה רבתא היא מדוע הניחו רבותינו הראשונים דרך זו, והעלו ליישבו בפנים אחרות. וה' יאיר עינינו.

והיה ביום אשר תעברו את הירדן אל הארץ אשר ה' אלוקיך נתן לך והקמות לך אבנים גדולות ושדת אותם בשיד. וכתבת עליהן את כל דברי התורה הזאת ... ובנית שם מזבח לה' אלוקיך ... והעלית עליו עולות לה' אלוקיך. וזבחת שלמים ואכלת שם ושמתח לפני ה' אלוקיך (כו, ב-ז)

נראה לבאר כי מצוה זו, להקים אבנים גדולות בכניסה לארץ ישראל ולכתוב עליהן את דברי התורה, דומה בגדרה למצות מזווה. כדרך שציוותה תורה שכל בית בישראל ישא בפתחו את יסודי התורה - הלא המה פרשיות האהבה והאמונה, וחובת העבודה - להורות על כך שבבית הזה נאמנים לה' ושומרים חוקיו ותורתו, כך גם נצטוו ישראל להקים אבנים בשערי הכניסה לארץ, עליהן יכתבו דברי התורה, למען יעידו על מהות הארץ ואופי יושביה, בהיותם עם ה' הנאמן לתורתו. ואכן על משקל כתיבת הדברים על מזוזות פתח הבית שהם חלק מן הבית עצמו, הרי שבכניסה לארץ נכתבו הדברים על אבנים שהם חלק מקרקע הארץ, במקום הכניסה המהוה כעין מזווה לארץ ישראל.

ובהמשך הפרשה מבואר שמקום הקמת האבנים הוא בהר עיבל (פסוק ד). ולכאורה יש מקום רב לתהות, מה טעם נבחר דווקא הר עיבל להקמת אבנים אלו, והרי בפרשת הברכות והקללות דלהלן (כו, יב-יג) משמע שהר גריזים חשוב יותר, שכן על הר גריזים ניתנו הברכות ועל הר עיבל ניתנו הקללות. והיה ראוי אם כן שגם האבנים יוקמו על הר גריזים. אך לפי שנתבאר, שענין הקמת האבנים הוא כעין קביעת מזווה לארץ, מעתה יעלה הדבר הפלא ופלא, שכן הר עיבל עומד מימינו של הנכנס מצד מזרח, והר גריזים הוא משמאלו. הנה כי כן, כשם שמזוזת הבית דינה להיקבע בימין הפתח, כך

התורה, למען יעידו על מהות הארץ ויושביה שהם גוי קדוש לה', נאמן לתורתו ומחזיק בבריתו, ועל היות הארץ קדושה לשמו ולכבודו יתברך.

ולפי האמור יתבאר גם פרטי המצוה, כי מאחר שמשמעות הדבר היא "כתיבה על הארץ", לכך ציוותה תורה לכתבם דווקא על אבנים, המהוים חלק מקרקע הארץ, ולא על חומר אחר שאינו מהוה מטבעו חלק מן הארץ. ודווקא על אבנים גדולות הבטלות לקרקע, ולא על אבנים קטנות העשויות להיטלטל, אשר הכתיבה עליהן לא תיחשב ככתיבה על הארץ עצמה.

והנה הכתוב סתם ואמר "גדולות" ולא פירש בהם מידה, אולם חז"ל נתנו שיעור לדבר, כדאייתא בגמרא (סוטה לד.) **אבא חלפתא ורבי אליעזר בן מתיא וחנניא בן חכינאי עמדו על אותן אבנים, ושיערום, כל אחת ואחת שקולה כארבעים סאה.** ולכאורה יש מקום רב לתהות, מה ענין ארבעים סאה לכאן, ומה ראו חכמים כלל לשערם במידות נפח ומשקל, והלא מאחר שהאבנים הללו נועדו לכתיבה, הלא יותר היה נכון לשער במידות שטח (כגון אמות רבועות) את שיעור פניהם הראוי לכתיבה, ומה משמעות ישנה לשיעור גדלם הכללי ומשקלם.

אולם לפי האמור יתבאר היטב, כי הטעם שהקפידה תורה על אבנים גדולות דווקא, אינו כדי להספיק מקום לכתיבת הדברים, כי אם משום כך הרי אין בזה חידוש, שהרי פשוט הוא שיש לבחור אבנים שיוכלו לקיים בהן את אשר נצטוו לעשות בהן [עיי' אבן עזרא ורמב"ן (כז, ג) שדנו כיצד היה בהן מקום לכתיבת כל דברי התורה; אם הדברים נכתבו בקיצור, או שהיה זה מעשה נסים]. אלא כאמור, גודל האבנים הוצרך כדי שלא תהייה ראויות לטלטול, באופן שתהייה בטלות לקרקע מחמת כובד משקלן, על מנת שהדברים הכתובים עליהן יהיו נחשבים ככתובים על ארץ ישראל עצמה, ולכן השיעור הראוי להם הוא דווקא לפי משקלם.

ולפי זה יבואר להפליא, כי לכך היה שיעור האבנים ארבעים סאה, שכן מציינו לענין טומאה בכלים (מסכת כלים פט"ו מ"א. ועיי' רמב"ם הלכות כלים

עומד בחצר הבית "פתח אוהל מועד", כלומר לפני מקום ארון העדות שעליו שורה שכינת ה'. ומעתה יובן היטב מה טעם נכרכו שני העניינים בפרשה אחת, כי אכן עניינם אחד הוא, להציב גל-עד להשראת השכינה ולהקים שם מזבח. וכדרך שמצינו בימי האבות, שהיו מקימים מצבות אבן לציון מקום ה' ועליהן העלו קרבנות לפניו.

ועיי' עוד בבעל הטורים: **תקימו - ב' במסורה, תקימו את האבנים האלה; פסל ומצבה לא תקימו (ויקרא כו, א). כנגד מה שצויתי אתכם לא תקימו, אני מצוה אתכם תקימו את האבנים.** והנה איסור המצבה שעליה הזהירה תורה, אינה רק לשם עבודה זרה, אלא אף לשם ה' (עיי' רש"י שם ד"ה להשתחוות עליה). ועל פי דברינו מבוארים דברי בעל הטורים באר היטב, כי מאחר שהאבנים האלו משמשים כמצבה, הרי שמאותו הטעם שהזהרנו שלא להקים מצבה - נצטוונו עתה להקימה. ובמקביל לאיסור המצבה, שיסוד איסורה הוא משום קביעת ציון ועדות להשראת השכינה מלבד בית המקדש, הרי שמטעם זה עצמו ציוותה תורה להקים את האבנים - משום הענין המיוחד שבהצבת גל-עד בכניסה לארץ - שישמשו כאמור כמצבת עדות להשראת השכינה, ולהעלות שם עולות וזבחים.

* * *

והיה ביום אשר תעברו את הירדן אל הארץ אשר ה' אלקיך נותן לך והקמות לך אבנים גדולות ושדת אותם בשיד. וכתבת עליהן את כל דברי התורה הזאת (כז, ב-ג)

נראה לבאר, כי מצוה זו להקים אבנים גדולות בכניסה לארץ ישראל ולכתוב עליהן את התורה, גדר עניינה הוא כתיבת התורה על גבי "ארץ ישראל" עצמה. וכמו שנתבאר לעיל מצוה זו דומה בגדרה למצות מזוזה; כדרך שציוותה תורה שכל בית בישראל ישא בפתחו את יסודי התורה, הלא המה פרשיות האהבה והאמונה וחובת העבודה, להורות על כך שהבית הזה מושתת על האמונה בה' ושמירת חוקיו ותורתו, כך נצטוו ישראל להקים אבנים בשערי הכניסה לארץ, עליהן יכתבו דברי

פ"ג ה"א), שסתם כלי המחזיק ארבעים סאה 'כלי העשוי לנחת' הוא [כלי העשוי לעמוד במקומו על הקרקע, ולא להיטלטל ממקום למקום] ואינו מקבל

טומאה, אבל פחות מכאן חזקתו שעומד לטלטול ומקבל טומאה. והדברים תואמים והולמים את אשר נתבאר.

בעניינא דיומא

סליחות מטעם ר"ה ומטעם יוהכ"פ

חילוקי מנהגים באמירת הסליחות

מצינו בתפוצות ישראל חילוקי מנהגים בענין אמירת הסליחות באשמורת הבוקר, כבר מימים קדמונים, שיש שאומרים סליחות רק בעשרת ימי תשובה, כמובא ברמב"ם (הלכות תשובה פ"ג ה"ד) אולם לפני ר"ה אינם אומרים. ויש שנוהגים לומר רק קודם ראש השנה ולא בעשרת ימי תשובה (כנהוג בקהילת חב"ד). והמנהג המקובל בידינו שאומרים הן לפני ראש השנה והן בעשרת ימי תשובה.

ונראה, כי באמירת הסליחות יש שני אופנים ומטרות, ישנם סליחות מטעם ראש השנה, ויש סליחות מטעם יום הכיפורים.

הסליחות שנאמרים כהקדמה לראש השנה, עניינם הוא תשובה ותפילה במטרה לזכות לשנה טובה. שהוא מעין מצות היום, לתקוע בשופר כדי להיזכר לפניו לטובה, כלומר לעשות פעולות בכדי שיכתבנו לחיים טובים. ואילו הסליחות שבאים כהקדמה ליום הכיפורים, הם ממצות התשובה, שהיא מצות היום של יום הכיפורים לשוב אל ה' ולהתפייס עמו. וגם בענין התשובה, הרי התשובה שלפני ראש השנה, הוא כדי שנהיה זכאים ונוזכר בדין.

אך התשובה שלפני יום הכיפורים, הוא ממצות תשובה מצד כבוד ה', לבוא לפניו, ולשוב אליו ולפייסו, להתחנן לו שיסלח לנו על חטאתינו, כדי שנהיה זכים וטהורים לפני ה', כאשר יבואר להלן.

יסוד הדין בראש השנה - תיקון סדרי העולם

והנה ענין הדין הנעשה בראש השנה שכל באי

עולם עוברים לפני ה', ובריות בו יפקדו להזכירם לחיים ולמות, 'כי זכר כל היצור לפניך בא, מעשה איש ופקדתו ועלילות מצעדי גבר, מחשבות אדם ותחבולותיו ויצרי מעללי איש', מיוסד על המציאות שהקב"ה מנהיג את העולם, כלשון הכתוב (ירמיה לב, ט): 'גדול העצה ורב העלייה אשר עיניך פקוחות על כל דרכי בני אדם, לתת לאיש כדרכיו וכפרי מעלליו'. ובתורה באו על כך פרשיות הברכות והקללות, ששומרי המצוות יזכו לרוב טובה, והחוטאים ועוזבי התורה יבאו עליהם רעות רבות וצרות.

ואמנם קבעו חז"ל ש'שכר מצוה בהאי עלמא ליכא' (קידושין לט:), ואין הגמול משתלם אלא בעולם הבא - 'היום לעשותם ומחר לקבל שכרם' (עירובין כ.). וכל הטובות והברכות האמורים בתורה לשומרי התורה והמצוות, כבר ביאר הרמב"ם (הלכות תשובה פ"ט ה"א) שכל זה הוא רק בכדי שיוכלו לקיים את התורה מתוך שלווה הנפש, ויסורו מאתנו הדברים המונעים את קיום התורה, ויהיה הלב פנוי לעסוק בחכמת התורה כדי שנוכל לזכות לעולם הבא.

וביארנו במקום אחר ('בן מלך על התורה' - פרשת בחוקותי ויקרא כו, ג) שמלבד זאת יש לומר, שהקב"ה משפיע שפע טובה וברכה לכל יצוריו, מצד עצם סדר הבריאה שברא בחסדו אשר מלאה הארץ. ועל כן כאשר זוכה האדם לקיים המצוות כתיקונם, זוכה לכל הטוב בעולם הזה מאליו ולא בתורת שכר וגמול, [שהרי כאמור שכר המצוות משתלם רק בעולם הבא]. אלא שכאשר האדם מואס בחוקי ה' ואינו נוהג על פי מצוותיו אזי באים עליו ייסורים

כדי לעוררו לתקן דרכיו, וכן כדי לתקן את העולם לבער הקוצים ולהשפיל קרן הרשעים [שכן גם גמול ועונש החטאים אין עיקרו בעולם הזה]. ועל כך באו פרשיות הברכות והקלות, שאם יזכה האדם יבוא עליו כל הטוב מאליו, וימנעו ממנו כל הרעות והצרות.

ובכל אופן שנבאר, נמצא שכל ענין הדין בראש השנה אינו בגדר שכר ועונש, שהרי דין זה אינו אלא לעולם הגמול העתידי לבוא, אלא כל עניינו הוא לקבוע את סדרי העולם כפי שראוי לכל אחד בהתאם למצבו.

וזה הטעם שישנו דין בפני עצמו לכל אדם לאחר מיתה, שאינו שייך לדין שיש בכל שנה ושנה בר"ה, כי הדין בראש השנה עניינו לקבוע סדרי החיים בשנה הבאה, אבל לאחר מיתה הוא מענין סדרי שכר ועונש בעולם הגמול, היום לעשותם ומחר לקבל שכרם.

שני מיני תשובה

והנה ביארנו במקו"א (בן מלך - ר"ה והיכ"פ) שישנם שני מדריגות בענין התשובה, שיש תשובה יסודית של עזיבת החטא, וכאשר מחליט בלבו שלא לחטוא עוד, הרי זה נחשב לתשובה עד שיתכן שיחשב מכאן ואילך ל'צדיק גמור', ועל כן המקדש אשה על מנת שאני צדיק גמור, הריהי ספק מקודשת שמא הרהר תשובה בלבו. אולם לגבי העבר שימחה העוון ויסלחו לו כל חשבונות העבר, ויחשב לו כאילו שלא עבר על החטא מעולם, על כך צריך ויודוי דברים ועוד עיקרי התשובה, ויבקש מאת ה' על כך, ואז ישוב וימחל לו, כאמור וישוב אל ה' וירחמהו כי ירבה לסלוח, ועל כך נאמר שהוא שוב ידיד ואהוב.

ומעתה נמצא שלצורך הדין בראש השנה, שעניינו לקבוע את מצבו הנוכחי וכיצד להתייחס אליו בעולם הזה, לזה די בתשובה של עזיבת החטא שייחשב בו ל'צדיק גמור', ומה שמוטל על האדם לשוב ולבקש סליחה וכפרה על כל העבר, הוא מצד הדין של אחר מיתה, שבו באים עמו בחשבון של שכר ועונש על כל מעשיו מכל העבר, וגם מצד

זה צריך להיות נקי בכל עת, וכמו שאמרו שוב יום אחד לפני מיתתך, והיינו תשובה גמורה למחות כליל את כל העוונות. אך מצד הענין של הדין בראש השנה, העיקר הוא ה'קבלה על להבא', ובכך כבר יזכה להכתב ולהחתם לחיים טובים.

אולם ביום הכיפורים יש מצוה להיות טהורים לפני ה', ולהסיר מעצמו כל שמץ טינוף וחטא, ושלא יהיה עליו שום תביעה ותרעומת גם מצד חטאי העבר. (ככתוב (ויקרא טז, ל) "כי ביום הזה יכפר עליכם לפני ה' תטהרו"). וממילא עיקר התשובה לקראת יום הכיפורים עניינה לבוא בווידי וחרטה על העבר, ובקשה מאת ה' שיסלח וימחה את זוהמת החטאים מעליו, כהכנה והתחלת העבודה המוטלת על האדם ביום הכיפורים.

ביאור המנהגים השונים באמירת הסליחות

ובטעם המנהגים השונים המתקיימים בקהילות ישראל בענין הסליחות, אפשר לבאר שאלו שנקטו לומר רק לפני ראש השנה ולא אחרי ר"ה, נקטו שעיקר הצורך להקדים סליחות הוא לקראת ראש השנה, כדי שיזכור אותנו ה' לטובה ונצא זכאים בדין, וכיון שביום ראש השנה עצמו שהוא יום טוב ויום קדוש לה', אין ראוי לעסוק בתשובה ובקשת רחמים, אלא צריך להתעסק בעבודת היום להמליך את ה' על העולם ולכבד את מלכותו, על כן צריך להקדים את התשובה ובקשת הרחמים לימים שלפני היום טוב. אבל התשובה הנדרשת לקראת יום הכיפורים אין צריך להקדים אותה, כי מקיימים אותה ביום הכיפורים עצמו, שזו עבודת ומצות היום.

ובטעם אלו שנהגו לומר סליחות רק בעשרת ימי תשובה ולא לפני ראש השנה, יש לומר כי דווקא ביום הכיפורים מתחייב תשובה ויודוי על חטאי העבר, אבל לצורך הזכייה בדין בראש השנה די בקבלה על העתיד והחלטה גמורה לעזוב את החטא. וכמו שנתבאר.

ובוודאי שגם אם אין בזה חובה, אזי ככל שהאדם יותר מזוכך ונקי מחטאים, יצא בדינו יותר זכאי ויזכה לשנה יותר מבורכת, שאף שאין הנידון

וכמו כן אנו מוצאים בתקיעת השופר בחודש אלול, שיש בו משני העניינים, גם כהקדמה לראש השנה, וגם כהכנה ליום הכיפורים.

דהנה איתא בטור (ס' תקפא) שטעם תקיעת שופר מר"ח אלול, היינו משום שהוא תחילת ארבעים יום שעלה משה להר, שבסופם נאמר למשה ביום הכפורים סלחתי כדברך. ואם כן תקיעת השופר בחודש אלול הוא כהכנה ליום הכפורים.

אולם מצינו שתקיעת שופר זו באה גם מענייני של ראש השנה, וכמובא שם בדרכי משה בשם מהר"א טירנא סמך למנהג התקיעות בחודש אלול, מן הפסוק 'תקעו בחודש שופר דמשמע חודש שלם שהוא שלושים יום'. והרי פסוק זה הוא ענייני של ראש השנה, ומשמע שהתקיעות בחודש אלול, מטעם ראש השנה הם.

ובימים אלו עלינו להיות רתומים לשני עניינים מקבילים אלו, לבוא בהכנה לר"ה, בתשובה ותפילה ותחנונים בכדי לזכות לפניו בדין, שזה תוכן מצות היום דר"ה, להריע כדי להיזכר לפניו לטובה. ויחד עם זה להיכנס לעבודת התשובה בחיפוש המעשים ובקשת הסליחה, שהיא ההכנה למצות היום של יוה"כ שהוא לבא להתכפר לפני ה' ולעמוד טהורים לפניו.

בעוה"ז על השכר, אך פשוט שמי שיותר צדיק וזך וזכה להנהגה עם יותר הארת פנים, וככל שימיהו לשוב ולא לשאת עליו את משא החטא הוא יותר קרוב אל ה'.

ומנהגנו לומר הן בימים שלפני ראש השנה, והן בעשרת ימי תשובה לקראת יום הכיפורים.

כללות עבודת חודש אלול מטעם שני העניינים

וכמו כן כל עבודת חודש אלול יש בה תוכן שני עניינים אלו.

מצד אחד יש בעבודה זו משום הכנה לר"ה כדי לזכות בדין, וכפי מה שרמזו בפוסקים (עיין ב"ח ומ"ב או"ח סימן תקפא ומקורו באבודרהם) אלול ר"ת - אני ל'דודי ו'דודי ל'. שזהו תוכן עניינו של ראש השנה כאמור, 'אני לדודי' - שאנו תוקעים בשופר לכבד את מלכותו, 'ודודי לי' - שע"י כך הוא זוכרנו לטובה, וזוכר את ברית הידידות שבינינו. וזוהי העבודה הנדרשת כל החודש להתאמץ ולהתחזק בעבודת ה', ועל ידי כך נזכה בדין בראש השנה.

ועוד יש באלול את ההכנה ליוה"כ, ועל כך מורה הרמז הנוסף שרמזו (שם) - 'ומל ה' אלוקיך את ל'בבך ו'את ל'בב זרעך', ר"ת אלול. שגרמז בזה המצוה של תשובה, שזהו תוכן עניינו של יום הכיפורים.

דברי התעוררות לפני אמירת הסליחות

'יהודי' - בן לעם ה', יהודי יכול לבחון את מצבו, לדעת מהי דרגתו ומעמדו, לפי מידת היות לבו מותאם אל תוכן הסיפור אל תוכן המחזור ופרקי הסליחות. אם חז"ל והקדמונים תיקנו את כל העניינים הללו, והבינו שיהודי צריך לומר זאת, הרי משמעות הדבר שכך הוא צורתו של יהודי, זה הוא מבנה רגשותיו של היהודי, והוא בא להביע כל זאת לפני ה', אם כן עלינו להיות כך, וכפי שאנו אכן מתאימים לזה, במידה זו נמצאת היהדות בחושינו. וכך הוא הדבר ביחס לכל האמירות שלנו.

וכאשר אנו אומרים 'ולנו בושת הפנים', צריך

מבחן מדריגת היהודי - שייכותו לתוכן התפילה

אמירת הסליחות, היא כבר ההתחלה לתפילות של ר"ה, זו ההכנה לר"ה ויום הכיפורים, ומזכיר לנו שהגיע הזמן להתעורר לעבודת ר"ה ויוה"כ.

אנו פותחים את אמירת הסליחות ב"לך ה' הצדקה ולנו בושת הפנים. מה נתאונן ומה נאמר מה נדבר ומה נצטדק. נחפשה דרכינו ונחקורה ונשובה אליך כי ימינך פשוטה לקבל שביים".

יש לזכור יסוד גדול בכל עת, ובפרט בימים הללו. הרי כל אחד חפץ למלא את תפקידו כראוי, תפקיד כל אחד מאתנו הוא להיות בן ישראל -

לשנה החדשה לימים הקדושים, האם הלב מכוון כדבעי, האם הוא מונח במקומות הנכונים.

נחפשה דרכינו ונחקורה

אנו אומרים בסליחות 'נחפשה דרכינו ונחקורה ונשובה אליך'.

ב'נחפשה דרכינו' יש שני חלקים, ראשית, על האדם לחקור ולהתבונן במעשיו ודרכיו שהוא רגיל בהם, סור מרע ועשה טוב, כל תהלוכות חייו, לעבור על כל סדר היום, האם אין בהם פגמים, האם אין מכשולות וחטאים, האם לא הזניח חלק ממעשיו.

ועוד יש חלק ב'נחפשה דרכינו', לברר לעצמו האם איננו טועה ושוגה בדרכו. כמו שאמר שלמה המלך (משלי יד, יב) 'יש דרך ישר לפני איש ואחריתה דרכי מות', לפעמים מדמים שכך היא הדרך, ויש אפילו שעושים זאת מחמת נאמנות לה', ואפילו מתאמצים ומתמסרים לזה, ובאמת אין זו הדרך, ומתרחק הוא מהדרך הנכונה. וגם זאת מוטל על האדם, לברר תמיד את דרכיו ולהתבונן מחדש בכל פעם.

תחילה צריך להתבונן במעשיו, אם אין בהם דברים שהם חטאים פשוטים וידועים. ואחר כך אפילו בדברים שעושה מדעת שהוא ראוי, האם אכן נכון לנהוג כמו שהוא עושה, האם זה באמת כך ואולי הוא טועה בכיוון.

ואין הדבר נוגע רק למעשים ממש, אלא גם לעניינים עדינים של גישה וכוונה, אולי יש לו שגיאה בכל הגישה כיצד מתפללים, בגישה כיצד ללמוד, כיצד מקיימים מצוות, כללות הכיוון והגישה ליחסי בין אדם לחבירו, להתבונן שמא אינו הולך בדרך הנכונה, בענייני ההשקפה ושאיפותינו בחיים, כיצד מבוססים אצלנו האמונה והבטחון, בכל זה צריך לחשוב שוב ושוב, אולי טועים ושוגים. והבא ליטרה מסייעים אותו.

אנו מוצאים בתהילים הרבה תפילות של דוד המלך שה' יורה אותו בדרך, 'הורני ה' דרכך, יש הרבה תפילות שהוא מבקש על הדבר הזה. גם אחר שכבר היה דוד המלך והיה לו רוח הקודש, ואמר את המזמורים בנבואה, עדיין ביקש על כך,

כל אחד לבחון ולשאול את עצמו, האם באמת יש לו בושת פנים, או שאנו רק יודעים שכך צריך להיות, האם אנו רק מסכימים בהבנתנו שצריך להיות בושת פנים, או שבאמת תוססים בקרבנו רגשות של בושת פנים.

בסוף הסליחות אומרים "עזרא הסופר אמר לפניך אלוקי בושתי ונכלמתי להרים אלוקי פני אליך". עזרא הסופר עם כל צדקתו אמר - "בושתי ונכלמתי להרים אלוקי פני אליך", דומה שכאשר אנו אומרים "ולנו בושת הפנים", הבושת פנים שלנו הוא על זה שאין לנו בושת פנים, כאשר מתבוננים בבושת שאחזה את עזרא הסופר, עלינו להתבייש במצבינו שאין לנו בושת פנים.

על האדם לבחון את עצמו - האם נוסח התפילות תואם את שאיפותיו

ובאותה מידה עלינו לשאול את עצמינו על כל מה שאנו אומרים בסליחות, וגם כל ימות השנה, כל התפילות, כל הברכות, כל השבחים לפני ה', האם אנו מתאימים עם זה, האם אנו חשים כך, או שאנו רק אומרים כן משום שאנו מבינים בשכלנו שכך צריך וראוי לחוש. כאשר אנו אומרים ולירושלים עירך, האם אנו מרגישים עד כמה חסר לנו שיבת ה' לירושלים, או שאומרים זאת רק משום שנקבע כן הנוסח. וכן כאשר אומרים 'ובכן תן פחדך על כל מעשיך', האם אנו מבקשים זאת משום שאנו באמת מייחלים לכך, או שאנו רק אומרים את הכתוב במחזור, וכן בכל התפילות והבקשות.

וכך כל תוכן המחזור שאנו באים להתפלל בראש השנה, וכל התפילות והפיטות בכל ימות השנה, צריך כל אחד לבחון את עצמו ולעשות חשבון נפשו עד כמה תוססים בקרבו הרגשות של יהודי, אשר חז"ל הבינו שכל יהודי צריך להביע זאת מליבו, זוהי צורתו של יהודי, כשם שצרכיו כוללים 'רפאנו' ו'ברך עלינו', נחוץ לו גם 'השיבה שופטינו' ו'על הצדיקים', תפילות אלו, הבקשות הללו, אלו ההרגשות של היהודי, וה' יעזרנו לזכות לזה.

וגם זה אחד מהדברים שצריך להתבונן בימים אלו, חלק מחשבון הנפש שעלינו לעשות כהכנה

זאת נזכה שהקב"ה יחדש עלינו שנה טובה ויביא לנו שנה משופרת ברוב שפע וברכה.

עבודת מלכות ה' - התבוננות ובהירות בהשגחת ה' והנהגתו

העצה העיקרית לזכות בד"ן בראש השנה היא כפי העצה שניתנה בתורה, שעל ידי שנקיים 'שתמליכוני עליכם' בכך נזכר לטובה לפניו, עלינו להתחזק באופן מיוחד בכל העניינים של מלכות ה'.

מלכות ה' מורכבת משני חלקים עיקריים.

ראשית, לדעת ולהשיב אל הלב כי ה' הוא המלך, ולנהוג בהתאם לידיעה זו, לזכור כי אין עוד מלבדו.

לדעת כי רק מה שעושה ה' ישנו, ורק מה שעושה הוא קיים, ורק בו תלוי הכל. והעיקר לחיות את חיינו על פי זה, שהרי כלנו מאמינים בזה, אבל מוטל עלינו להתהלך כך בחיי היום יום, השלך על ה' ייבך, לדעת שרק בו הדבר תלוי, וגם מה שעושים פעולות שונות הוא רק משום שגם את זאת צויה אותנו לעשות פעולות אלו כדרכו של עולם, ואנו שלוחיו במה שאנו עושים. אבל התוצאה תלויה רק ברצונו יתברך, ועינינו אל ה' בכל העניינים.

וככל שאנו יותר חשים בכך וברורים בזה בליבנו, כך יש יותר מלכות ה' בעולם, עי"ז כביכול ה' נעשה מלך. ונוסף על העניין שיש בכל עת במידת הבטחון, שיש בזה הנהגה של מידה כנגד מידה, שככל שהאדם יותר חי עם הנהגת ה' ועיניו אל ה', וברור לפניו שכוחו אפס וכל מה ששיג הוא רק מאת ה', באותה מידה אכן זוכה שה' עמו ומנהיג אותו בהשגחה מיוחדת. אשר דבר זה מבואר בכל הספרים, וגם רואים זאת בפועל מעשים בכל יום, וכל אדם יכול לראות זאת בעצמו אם יתבונן, וניתן הרבה לספר ולדבר על כך. אבל נוסף על כך, הרי זה עבודה של מלכות ה', לחיות ולחשוב כך זו עבודה של מלכויות, וכאשר עוסקים במלכויות וממליכים את ה' הרי הוא זוכר אותנו לטובה, וזו היא הרי עבודת הימים הללו לעסוק במלכויות כדי שיזכור אותנו ה' לטובה, ויזכנו בד"ן.

שיראו לו את הדרך ויורו לו כיצד לנהוג. ואכן נוסף על פעולות העיון וההתבוננות, צריך גם להרבות בתפילה לה' שיראה לנו את הדרך נלך בה. "למען לא ניגע לריק ולא נלד לבהלה".

חדשו מעשיכם - שפרו מעשיכם

איתא בחז"ל (ויק"ר כט, ו) 'תקעו בחודש שופר, בחודש - חדשו מעשיכם, בשופר - שפרו מעשיכם'.

לרגל בוא השנה החדשה מוטל עלינו שני דברים, "חדשו מעשיכם" ו"שפרו מעשיכם". ויש בכך גוון מיוחד והוספה על עצם חובת התשובה, כי בבוא הימים הקדושים מוטל על האדם לא רק לתקן מה שקלקל, אלא גם לחדש ולשפר מעשיו, גם מה שהיה כשר ונכון עד כה, מעתה נדרש ממנו להתעלות ולבוא למדרגה יותר רמה.

ראשית "חדשו מעשיכם" עלינו להתרענן, להתחדש. גם אם כל השנה עוסקים בתורה ובתפילה ובקיום המצוות, אף כאשר נוהגים כראוי בהנהגות התורה. אבל ראש השנה הוא הזמן להתחדש, להעמיק לחשוב הכל מחדש, לחשוב מתחילה כל השורש, שלא יהיה כל עבודתנו מלומדה. כאשר עברה עלינו שנה שלימה, לפעמים נעשו כל מעשינו הרגל ומלומדה. וזה הזמן להתחיל הכל מחדש, ובאופן כללי שלא יהיה הכל מיושן, להתחדש ולהתחיל הכל עם רעננות וחיות מחודשת.

ובנוסף מוטל עלינו "שפרו מעשיכם", להעלות את מדרגת מעשיו לדרגה יותר גבוהה. אנו מתחילים שנה חדשה, וזה זמן להתבונן בכל מעשינו בשנה החולפת, כיצד עברה עלינו השנה, מה היא מדרגתנו, לאן אנו שואפים והיכן אנו עומדים. האם נישאר תמיד על אותו מעמד, האם אנו מחפשים להתקדם למקום יותר נעלה. עלינו לחשוב מחשבות ולהכין תוכניות כיצד אנו פותחים את השנה החדשה באופן יותר נעלה ומרומם, לקבוע לעצמו סדר איך הולכים לחיות הלאה את השנה הבאה עלינו לטובה.

זוהי העבודה הנשגבה שצריך לעסוק בה בימים אלו: 'חדשו מעשיכם' - 'שפרו מעשיכם'. ובזכות

מלכות ה' - קבלת עול לשמוע בקולו

החלק השני של מלכות ה' הוא לציית ולשמע בקול ה', להיות עבד נאמן, וכוף את יצרנו להשתעבד לך, להיות משועבד למלך. המלך ציוה ולכן אני מצייט ונוהג כפי שציווה, למרות שלאדם נדמה שהוא מפסיד והדבר קשה עליו והוא מצר על כך, אבל הוא מכניע עצמו מחמת ציווי ה', כיון שה' ציוה כן כך יהיה, הוא המלך והוא הקובע ואני כפוף תחת מלכותו.

וגם כאן, הרי נוסף על השכר של עצם המצוות והצייות, שעל כך זוכים בדין, וגם שכאשר נאמנים אליו הרי אנו בניו והוא מרחם עלינו. נוסף על זה, יש בזה עבודת המלכויות, בקבלת עול זו הוא ממליך את ה', וזה עבודת היום, וכאמור, שככל שמוסיפים בעבודת המלכויות כנגד זה יש זכרונות, יש זכרון לטובה.

הכנעה וענווה סגולה לזכות בדין

נוסף על כל הדברים האמורים, איתא עוד סגולות בחז"ל בכדי לזכות בדין.

וכך אמרו (ראש השנה ז): 'אמר רבא כל המעביר על מדותיו מעבירין לו על כל פשעיו, שנאמר נושא עון ועובר על פשע, למי נושא עון למי שעובר על פשע'.

עוד איתא בחז"ל על הפסוק שמזכירים בשבת במנחה (תהילים לו, ז) - 'צדקתך כהררי ק-ל, משפטיך תהום רבה, אדם ובהמה תושיע ה'. כלומר, שצדקות ה' הם רבים ועצומים כהררי ק-ל הגבוהים והרמים. ולעומת זה, משפטיך הם נוקבים ועמוקים כתהום רבה. אולם מי הוא הזוכה להוושע ממשפטי ה' הנוקבים הללו, מסיים הפסוק: 'אדם ובהמה תושיע ה'.

התודה והברכה לידידנו הכבדים מתומכי ממונו
שנטלו חלק בהוצאות גיליון זה

ברכת מזל טוב לידידנו הנכבד, מחשובי אברכי קהילתנו
הרב ר' **שמחה קורנבליט** שליט"א
לרגל אירוסיו בתו

ודרשו חז"ל (חולין דף ה): 'אמר רב יהודה אמר רב אלו בני אדם שהן ערומין בדעת ומשימין עצמן כבהמה'. וברש"י - 'ומשימין עצמן כבהמה - דכאי רוח. ובתהילים פירש - ומשימין עצמן כבהמה בענוה, תושיע ה'. גם כאשר מתעוררים על אדם דינים ומשפטי ה' עמוקים כתהום רחמנא ליצלן, אולם אם האדם הוא בשפלות רוח ונוהג בענוה, אזי - תושיע ה'.

ואמרו לגבי הדין של ראש השנה (ראש השנה טז): 'ואמר רבי יצחק כל שנה שרשה בתחלתה מתעשרת בסופה, שנאמר מראשית השנה, מרשית כתיב ועד אחרית סופה שיש לה אחרית'. וברש"י: 'שרשה בתחלתה - שישאל עושין עצמן רשין בראש השנה לדבר תחנונים ותפילה, כענין שנאמר, תחנונים ידבר רש (משלי יח)'.
ובאמת כל הדברים הללו לדון לכף זכות, לרחם על הבריות, מעביר על מידותיו, משים עצמו כבהמה. הרי בלאו הכי צריך לנהוג כן מצד הרוממות של יהודי, טהרת המידות וקדושת ישראל מחייבים זאת. אולם בימים הללו יש חוב מיוחד, גם להתחזק מצד חשבון הנפש לקראת השנה החדשה לקראת יום הדין, שמוטל על האדם לעשות חשבון היכן הוא עומד מבחינת מצבו הרוחני. אבל חז"ל מגלים שיש בזה גם סגולה לזכות בדין. והרי אנו מצווים לעשות פעולות בכדי לזכות בדין, שנוסף על מה שכל אחד רוצה לזכות הרי יש מצוה בדבר, כשם שאנו מצווים לתקוע כדי שיעלה זכרונו לפניו לטובה.

יתן ה' שנזכה שהקב"ה ישמע שוועתינו ויאזין לתפילותינו ויקבל בקשותינו ברחמים וברצון ויאמר לנו סלחתי, תכלה שנה וקללותיה, תחל שנה וברכותיה, ויברכנו בשנה טובה ומתוקה, שנת גאולה וישועה, חיים ובריאות, תורה וגדולה, עושר ואושר, שלום ושלווה, יכתבנו ויחתמנו לאלתר לחיים בספרן של צדיקים גמורים.

ובמהרה יביא לנו את הגאולה השלימה במהרה, שנזכה להתגלות מלכות ה' ולבניין בית המקדש בביאת משיח צדקנו אמן.

במהרה יביא לנו את הגאולה השלימה במהרה, שנזכה להתגלות מלכות ה' ולבניין בית המקדש בביאת משיח צדקנו אמן.